

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/70/2024
Identifikačné číslo spisu: 4319202869
Dátum vydania rozhodnutia: 31.07.2024
Meno a priezvisko: Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:4319202869.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Ing. M. T., narodeného XX. B. XXXX, M. nad Y. XXX, prechodne bez prihlásenia T. XXX, zastúpeného advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária Mgr. Gabriela Nováková s.r.o., Dunajská Streda, Nemesszegská 6575/35, IČO: 55112111, proti žalovanej I. D., narodenej XX. X. XXXX, M. nad Y. XXX, zastúpenej advokátkou JUDr. Janou Ondrášikovou, Levice, Bernolákova 12, o vrátenie daru, vedenom na Okresnom súde Levice pod sp. zn. 7C/39/2019, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 25. mája 2023 sp. zn. 7Co/9/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 25. mája 2023 sp. zn. 7Co/9/2023 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým rozsudkom podľa § 387 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) potvrdil (výrok I.) zamietajúci rozsudok Okresného súdu Levice (ďalej len „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinštančný súd“) z 18. júla 2022 č. k. 7C/39/2019-301 vo vzťahu k žalobe žalobcu, ktorou sa domáhal uloženia povinnosti žalovanej „...vydať žalobcovi spoluvlastnícky podiel vo výške 1 na nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa v katastri obci M. nad Y., evidovaných katastrálnym odborom Okresného úradu T. na LV č. XX pre obec A., katastrálne územie M. nad Y., a to na pozemku CKN parc. č. XXX - zast. plochy a nádvorí o výmere 345 m², na pozemku CKN parc. č. XXX záhrady o výmere 190 m², na pozemku CKN parc. č. XXX - orná pôda o výmere 997 m² a stavbe, domovej nehnuteľnosti so súpisným číslom XXX, ktoré boli žalovanej darované darovacou zmluvou zo dňa 7. septembra 2010“. Žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobcovi v plnom rozsahu (výrok II.).

1.1. Súd prvej inštancie zamietajúci rozsudok odôvodnil právne aplikáciou ustanovení § 628, § 630, § 34, § 37, § 39, § 100 ods. 1, § 101, § 112 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej ako „Občiansky zákonník“), čl. 2, čl. 4, § 2, § 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine (ďalej ako „Zákon o rodine“), § 19, § 20 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom (ďalej

ako „ZMPS“), čl. 26 zmluvy medzi ČSSR a MLR o právnej pomoci vo veciach občianskych, a skutkovo tým, že na základe vykonaného dokazovania považoval za nesporné, že žalobca a žalovaná mali uzavrieť manželstvo v Maďarsku pred orgánom cirkvi, pričom toto manželstvo nebolo uzavreté platným a účinným spôsobom a z toho dôvodu nemožno považovať žalobcu a žalovanú za manželov a túto skutočnosť strany sporu nerozporovali. Žalobca ako darca a žalovaná ako obdarovaná dňa 07. septembra 2010 uzavreli darovaciu zmluvu, na základe ktorej daroval žalobca žalovanej spoluvlastnícky podiel vo výške 1 k nehnuteľnosti spolu s pozemkom, evidovaných na Správe katastra T. na LV č. XXX v obci A., v katastrálnom území M. nad Y. pod S., parc. registra C, parc. č. XXX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 345 m², súp. č. XXX, parcela č. XXX - záhrady o výmere 190 m² a parc. č. XXX - orná pôda o výmere 997 m². Žalobca v žalobe tvrdil, že medzi ním a žalovanou došlo po čase k citovému odcudzeniu z dôvodu nevery žalovanej, táto mu zbalila všetky osobné veci a zrušila mu trvalý pobyt v predmetnej nehnuteľnosti, podala na žalobcu účelovo trestné oznámenie za týranie, vydieranie, vyhrážanie, ohováranie a iné skutky, pričom toto konanie bolo zastavené. Žalobca mal za to, že žalovaná svojim konaním porušila dobré mravy a preto ju vyzval na vrátenie daru. Osobitne poukázal na znenie článku III. darovacej zmluvy, v zmysle ktorého „Obdarovaná dar darcu s vďakou prijíma a zároveň prehlasuje, že sa o darcu postará a umožní mu i naďalej, tak ako i doteraz, užívať domovú nehnuteľnosť spolu s pozemkami v celosti.“ Najskôr sa prvoinštančný súd zaoberal otázkou platnosti darovacej zmluvy ako s predbežnou otázkou, pričom dospel k záveru, že táto zmluva neodporuje ustanoveniu § 628 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Mal za to, že požiadavke bezodplatnosti neodporuje, aby bol s darovaním spojený záväzok obdarovaného k protislužbe, ktorá sama osebe majetkovú povahu nemá. V danom prípade sa nejednalo ani o vzájomnú podmienenosť, keďže z obsahu zmluvy nevyplývalo, že vôľou darcu bolo darovať nehnuteľnosť s podmienkou opatrovania a možnosti užívať nehnuteľnosť. Podľa súdu prvej inštancie išlo len o potvrdenie doterajšieho stavu, keď zmluvné strany v tom čase žili v spoločnej domácnosti a teda k žiadnemu nadobudnutiu majetkového protiplnenia darcom nedošlo. Konštatoval, že žalobca so žalovanou neuzavreli v jednej listine dve zmluvy a prehlásenie obdarovanej vo vzťahu k darcovi vyhodnotil len ako morálny záväzok nemajúci charakter majetkového protiplnenia. Uvedol, že nezriadenie doživotného bývania a opatery ako vecného bremena nespôsobuje neplatnosť darovacej zmluvy z dôvodu namietaného nedodržania jej bezodplatnosti. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že naliehavý právny záujem žalobcu na určení vlastníckeho práva je daný, čo však nemusí znamenať aj úspech v spore.

1.2. V spore samotnom nebolo preukázané, že by sa žalobcom predložená výzva na vrátenie daru (č.l. 13 spisu) pred podaním žaloby dostala do dispozičnej sféry žalovanej. Uvedené nepreukazoval podací lístok, ktorý bol prílohou žaloby (č.l. 12), nakoľko mal vyplnenú jedine časť odosielateľ a adresát. Podacie číslo a ani prijatie poštou vyplnené nebolo, preto nebolo možné považovať za preukázané, že by bola táto výzva podaná na poštovú prepravu a dostala sa do dispozičnej sféry žalovanej. Za prejav vôle smerujúci k vráteniu daru bolo možné považovať až podanú žalobu, ktorá bola žalovanej doručená dňa 26. septembra 2019. Námietku premĺčania vznesenú žalovanou vyhodnotil súd prvej inštancie za nedôvodnú. Ďalej sa zaoberal tvrdenou existenciou hrubého porušenia dobrých mravov zo strany žalovanej, za čo nepovažoval podanie trestného oznámenia, a to ani za situácie, že toto stíhanie bolo zastavené. Konštatoval, že v civilnom konaní, ako ani v trestnom konaní, nebolo preukázané úmyselné kriminalizovanie žalobcu. V tejto súvislosti poukázal na záver rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 01. novembra 2010 sp. zn. 3Cdo/53/2006. Za hrubé porušenie dobrých mravov zo strany žalovanej nepovažoval ani zamedzenie užívania darovanej nehnuteľnosti žalobcovi, s tým, že nič na tom nemení ani prísľub žalovanej umožniť žalobcovi užívať nehnuteľnosť tak, ako to bolo zakomponované do darovacej zmluvy, nakoľko treba zdôrazniť, že v prípade darovacej zmluvy ide o bezodplatnú zmluvu a takýto časovo neohraničený prísľub vo vzťahu k darcovi, by bez ďalšieho bol v zrejmom nepomere vo vzťahu k právam obdarovanej nerušene užívať svoju nehnuteľnosť. Za hrubé porušenie dobrých mravov nepovažoval ani nadviazanie mimopartnerského vzťahu žalovanou z dôvodu, že žalobca so žalovanou neuzavreli platné manželstvo a teda neboli manželia, preto ani porušenie vernosti v partnerskom vzťahu nemá následky v rovine právnej tak, ako to upravuje ustanovenie § 18 Zákona o rodine. Nevera medzi nemanželmi (partnermi) nemôže požívať takú ochranu ako v manželskom zväzku. Vykonanie ďalších dôkazov navrhnutých žalovanou súd prvej inštancie nevykonala, nakoľko ich vykonanie nepovažoval za potrebné a hospodárne, pretože mal v dostatočnom rozsahu zistený skutkový stav tak, aby mohol rozhodnúť o podanej žalobe. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP tak, že úspešnej

žalovanej priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Odvolací súd v odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku uviedol, že súd prvej inštancie riadne zistil skutkový stav a z neho vyvodil aj správny právny záver pričom v dôvodoch rozhodnutia zrozumiteľne uviedol akými závermi sa riadil. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia; konštatoval, správnosť dôvodov, ktoré súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí uviedol, pričom toto rozhodnutie má oporu vo vykonanom dokazovaní.

2.1. V súvislosti s odvolacou argumentáciou žalobcu o neplatnosti darovacej zmluvy odvolací súd uviedol, že v článku III. tejto zmluvy je obsiahnutý záväzok žalovanej (obdarovanej) „postarať sa“ o žalobcu (darcu) a umožniť mu užívanie nehnuteľnosti, čo má podľa námietok žalobcu znak podmienenosti (odplatnosti) darovania s následnou sankciou neplatnosti darovacej zmluvy. Odvolací súd ale konštatoval, že zmluvné strany neuzatvorili v darovacej zmluve aj zaopatrovaciu zmluvu, ale článok III. darovacej zmluvy možno vykladať len ako určitý osobný záväzok žalovanej (obdarovanej) postarať sa a umožniť žalobcovi užívať predmetnú nehnuteľnosť. Nejde teda o majetkové protiplnenie, ale skôr o morálny záväzok žalovanej. Odvolací súd dodal, že právo doživotného bývania mohlo byť, avšak v danom prípade nebolo, zriadené ako vecné bremeno, čo nespôsobuje neplatnosť darovacej zmluvy. Zo znenia článku III. (bližšie viď bod 1.2) darovacej zmluvy dospel k záveru, že išlo len o morálny (nemajetkový) záväzok obdarovanej voči darcovi. Odvolací súd poukázal na znenie slovného spojenia „tak ako i doteraz“, z čoho vyplýva, že aj do uzavretia darovacej zmluvy bol žalobca oprávnený užívať celú nehnuteľnosť, teda aj spoluvlastnícky podiel žalovanej. Z darovacej zmluvy teda jednoznačne vyplynulo, že obdarovaná prijala dar bez akejkoľvek odplaty a teda zmluva bola uzatvorená bezodplatne, nebola v rámci tejto zmluvy uzatvorená ani tzv. zaopatrovacia zmluva.

2.2. Ďalej sa žalobca domáhal voči žalovanej vrátenia daru z dôvodu, že zo strany žalovanej došlo k hrubému porušeniu dobrých mravov voči žalobcovi, ku ktorému malo dôjsť podaním trestného oznámenia na žalobcu a zamedzením užívania nehnuteľnosti žalobcovi. Predpokladom uplatnenia § 630 Občianskeho zákonníka je správanie, ktorým obdarovaný voči darcovi hrubo porušuje dobré mravy. Podľa súdnej praxe „hrubým porušením dobrých mravov sa rozumie ich porušenie značnej intenzity alebo ich sústavné porušovanie“ (R 88/1998), takže „kvantita aj kvalita“ nevhodného správania sú rovnocennými ukazovateľmi. Hoci subjektívny prvok hrá v odvolaní darovania významnú úlohu, je nevyhnutné, aby bolo správanie obdarovaného posudzované objektívne (R 61/1997), „za právne relevantné sa považuje len také správanie obdarovaného, ktoré sa objektívne prejavilo“. Judikatúra vyvodila, „že právo darcu domáhať sa vrátenia daru nevzniká pri prostej nevďačnosti obdarovaného voči darcovi ani pri menej významnom porušení dobrých mravov zo strany obdarovaného. Za hrubé porušenie dobrých mravov obdarovaným nemožno považovať napríklad predaj darovanej veci cudzej osobe alebo nenavštevovanie darcu pri príležitosti sviatkov a jeho životných jubileí“ (R 31/1999) - hoci sú osoby, ktoré takéto správanie subjektívne veľmi zle znášajú. (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 2358 - 2368). V kontexte uvedeného odvolací súd skúmal, či konanie žalovanej bolo hrubým porušením dobrých mravov.

2.3. Súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí konštatoval, že podanie trestného oznámenia žalovanou na žalobcu nemožno podradiť pod hrubé porušenie dobrých mravov a odvolací súd sa s takýmto právnym posúdením súdu prvej inštancie plne stotožnil. Len doplnil, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky (čl. 46. Ústavy Slovenskej republiky). Účelom trestného zákona je chrániť práva a oprávnené záujmy fyzických a právnických osôb, záujmy spoločnosti a ústavné zriadenie Slovenskej republiky (§ 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb.). Účelom trestného zákona je teda chrániť aj práva a oprávnené záujmy fyzických osôb, upravenými inými právnymi odvetviami (občianskym, ústavným a podobne) vtedy ak prostriedky týchto právnych odvetví na ochranu nestačia. Právom každého občana je preto oznamovať trestné činy a podávať podnety na trestné stíhanie - oznamovať skutočnosti, nasvedčujúce tomu, že bol spáchaný trestný čin (§ 9, § 158 ods. 1 TZ). Dobré mravy (bonos mores) hoci sú zákonným pojmom, nie sú zákonom definované. Vo všeobecnosti treba za dobré mravy považovať súhrn spoločenských, kultúrnych a mravných noriem, rešpektovaných rozhodujúcou časťou v spoločnosti a majúcich povahu základných noriem. Je to súhrn etických, všeobecne zachovávaných a uznávaných zásad. Dobré mravy sú meradlom hodnotenia

konkrétnej situácie, zodpovedajúcej všeobecne uznávaným pravidlám slušnosti, v súlade so všeobecnými zásadami morálky v demokratickej spoločnosti. Posúdenie, či v konkrétnej situácii dané subjektívne konanie (chovanie) je v súlade s dobrými mravmi, je na úvahe súdu, ktorá musí byť podložená konkrétnymi zisteniami, dovoľujúcimi takýto záver, a to aj s prihliadnutím na postavenie druhej strany a so zreteľom na všetky významné konkrétne okolnosti prípadu. Predpokladom vrátenia daru je len také negatívne správanie sa obdarovaného, ktoré vzhľadom na všetky významné okolnosti konkrétneho prípadu možno hodnotiť ako hrubé porušenie dobrých mravov. Toto sa musí prejavovať objektívne a pri hodnotení tohto správania sa obdarovaného, treba vziať do úvahy a hodnotiť aj správanie samotného darcu v tom zmysle, či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania sa obdarovaného voči nemu (princíp vzájomnosti). Pri posudzovaní otázky, či podanie podnetu na trestné stíhanie je konaním hrubo porušujúcim dobré mravy v prípade, ak sa v trestnom konaní nepreukáže jeho opodstatnenosť, sa odvolací súd stotožnil s právnym záverom súdu prvej inštancie v tom smere, že takéto konanie, správanie sa žalovanej nemožno považovať za konanie, ktoré by hrubo porušovalo dobré mravy, a ktoré by v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka, bolo dôvodom na vrátenie daru. Odvolací súd vychádzal i z princípu vzájomnosti, keď samotný žalobca nepoprel, že od roku 2016 podal taktiež viacero trestných oznámení na žalovanú. V tomto ohľade bola preto námietka odvolateľa neopodstatnená. V danom prípade trestné stíhanie bolo začaté a až následne bolo uznesením vyšetrovateľa OR PZ Levica zastavené z dôvodu, že skutok nie je trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci.

2.4. Čo sa týka zamedzenia užívania nehnuteľnosti zo strany žalovanej aj odvolací súd mal za to, že ani takéto konanie nie je možné považovať za hrubé porušenie dobrých mravov. V spore bolo preukázané, že žalobca nehnuteľnosť, vydania ktorej sa domáhal, užíval až do času, kedy medzi ním a žalovanou nedošlo k výraznejším nezhodám a až z dôvodu narušenia vzťahov ju prestal užívať. Žalovaná síce v článku III. darovacej zmluvy prehlásila, že žalobcovi umožní nehnuteľnosť užívať, pričom podľa názoru odvolacieho súdu by sa toto ustanovenie dalo považovať za uzatvorenie vecného bremena (ako je to pri darovaní nehnuteľností bežné), avšak takéto vecné bremeno do katastra nehnuteľností zapísané nebolo. Preto ani toto konanie žalovanej nie je možné považovať za hrubé porušenie dobrých mravov. V tejto súvislosti odvolací súd dodal, že žalovaná napriek tomu, že žalobcovi ešte v januári 2017 oznámila, že je medzi nimi koniec, umožnila mu v nehnuteľnosti bývať, kde býval až do augusta 2018, pričom nebola ona tou, ktorá by ho nútila sa z nehnuteľnosti vystáhnovať, pretože k vystáhnovaniu z nehnuteľnosti došlo po tom, čo žalobca privolať policíu, za účelom oznámenia krádeže nejakých vecí a v podstate, keď žalovaná oznámila policíi, že je výlučnou vlastníčkou nehnuteľností, tento nehnuteľnosť dobrovoľne opustil. Preto takéto jej správanie nemožno hodnotiť, že by sa priečilo dobrým mravom. Z dikcie § 630 Občianskeho zákonníka vyplýva, že nestačí len správanie v rozpore s dobrými mravmi, aby bolo dôvodom na vrátenie daru, musí ísť o správanie obdarovaného hrubo porušujúce dobré mravy. Podľa názoru odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie nedošlo v súdnej veci k preukázaniu hrubého porušenia dobrých mravov zo strany žalovanej (obdarovanej) voči žalobcovi (darcovi) alebo voči členom jeho rodiny a preto nie sú splnené podmienky v zmysle ustanovenia § 630 Občianskeho zákonníka pre vrátenie daru. Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 a ods. 2 CSP potvrdil. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP tak, že v konaní úspešnej žalovanej priznal voči žalobcovi nárok na ich náhradu v plnom rozsahu.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP. V bode I/ dovolania namietal nesprávne posúdenú platnosť darovacej zmluvy, ktorú ako predbežnú otázku bol súd povinný skúmať. Podľa jeho názoru darovacia zmluva obsahuje v sebe znaky zaopatrovacej zmluvy a taktiež dohody o užívaní nehnuteľnosti, pričom tieto zmluvy nemožno od seba oddeliť, čo vyplýva z bodu 3. zmluvy. Poukázal na to, že bod 3. zmluvy jednoznačne zakotvuje povinnosti žalovanej (obdarovanej) postarať sa o darcu a taktiež mu umožniť užívať domovú nehnuteľnosť spolu s pozemkami. Túto povinnosť si žalovaná plnila viac ako 8 rokov a sama sa rozhodla naďalej ju neplniť. Jej záväzky v darovacej zmluvy predstavujú formu protiplnenia, keďže ich prostredníctvom sa darcovi malo od žalovanej dostať majetkového ekvivalentu darovaných nehnuteľností. Žalobca mal za to, že darovaciu zmluvu nemožno považovať za bezodplatnú, čím nedošlo k naplneniu zákonných podmienok stanovených pre jej platnosť v zmysle § 628 ods. 1

Občianskeho zákonníka a preto nemohla privodiť zamýšľané účinky prevodu vlastníckeho práva. V súvislosti s uvedenými tvrdeniami žalobca poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. februára 2011 sp. zn. 3Cdo/302/2009.

3.1. Žalobca ďalej v bode II. dovolania uviedol, že konanie žalovanej nemožno klasifikovať inak, ako hrubé porušenie dobrých mravov - hrubý nevďak. Žalovaná v snahe o kriminalizáciu žalobcu zašla tak ďaleko, že podala trestné oznámenie priamo proti jeho osobe (nie na neznámeho páchatel'a), a to za trestné činy nebezpečné prenasledovanie a domáce násilie. Konanie žalovanej nie je možné subsumovať pod právo podať trestné oznámenie, ale jedná sa o také negatívne správanie sa obdarovanej, ktoré možno hodnotiť ako hrubé porušenie dobrých mravov. Žalobca uviedol, že z dokladov predložených súdu jednoznačne vyplýva snaha žalovanej eliminovať žalobcu zo svojho života a začať nový život. Práve z uvedených dôvodov podal na žalovanú trestné oznámenia, ktoré sa týkali dokázateľných činov a tvorili priestupky voči občianskemu spolunažívaniu. Zo strany žalobcu smerovali na orgány činné v trestnom konaní len také podania, ktoré mali reálny základ. Ničím nepodložené podania spôsobilé privodiť žalovanej napr. väzbu tak, ako učinila samotná žalovaná žalobca nikdy nepodal. Dokonca nepodal voči nej ani trestné oznámenie za krivé obvinenie.

3.2. Na základe vyššie uvedených skutočností dovolateľ žiadal, aby dovolací súd rozhodol v zmysle ustanovenia § 449 ods. 3 CSP, alternatívne aby rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Zároveň navrhol, aby mu súd priznal náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že súdy oboch nižších inštancií vyvodili správny právny záver, keď žalobe na vrátenie daru resp. určenia vlastníckeho práva k spoluvlastníckemu podielu nehnuteľností na základe vykonaného dokazovania nevyhoveli, poukázali pritom na ustálenú judikatúru vyšších súdnych autorít pri riešení právnych otázok vyplývajúcich z práva darcu na vrátenie/odvolanie daru. Konajúce súdy nevideli dôvod na vrátenie daru pre podanie trestného oznámenia žalovanou na žalobcu, pričom posudzovali aj otázku vzájomnosti, a to správania sa žalobcu voči žalovanej a členom jej rodiny a v konaní mali za preukázané narušenie vzájomných vzťahov, ktoré dospelo do štádia podávania trestných oznámením na policajné orgány navzájom. To, že podanie trestného oznámenia zanechalo u žalobcu hlbokú traumu žalobca nepreukázal, vykonaným dokazovaním takúto skutočnosť súd nezistil. S poukazom na nedostatočné náležitosti dovolania podaného na základe dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedla, že dovolanie je nepreskúmateľné a preto nie je prípustné. Žalovaná navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP a žalovanej priznal právo na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“, resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádia konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inšancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421

CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú taxatívne vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

11. Z obsahu dovolania je zrejmé, že žalobca považuje ako nesprávne právne posúdenú otázku platnosti darovacej zmluvy a intenzity porušenia dobrých mravov. Dovolateľ vyjadril presvedčenie, že konanie žalovanej nemožno klasifikovať inak, ako hrubé porušenie dobrých mravov - hrubý nevďak.

12. V danom prípade teda dovolateľ vymedzil právnu otázku, pri riešení ktorej sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (s poukazom na konkrétne rozhodnutia najvyššieho súdu; bližšie viď bod 3 tohto rozhodnutia). Po konštatovaní prípustnosti dovolania dovolací súd pristúpil k meritórnemu dovolaciemu prieskumu a posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania z hľadiska uplatnenej dovolacej argumentácie, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke.

13. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

14. Dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VObdo/2/2020 a tiež 1VCdo/2/2022, 8Cdo/278/2019).

15. Podľa ustanovenia § 630 Občianskeho zákonníka darca sa môže domáhať vrátenia daru ak sa obdarovaný správa k nemu alebo členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy.

16. Z citovaného zákonného ustanovenia vyplýva, že predpokladom úspešného uplatnenia práva darcu na vrátenie daru nie je akékoľvek nevhodné správanie sa obdarovaného alebo len samotná jeho nevďačnosť, ale také správanie sa, ktoré s ohľadom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu možno

kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov. Pri posudzovaní, či určité konkrétne správanie sa obdarovaného možno považovať za hrubé porušenie dobrých mravov, treba pritom vychádzať z princípu vzájomnosti. To znamená, že treba brať do úvahy a hodnotiť aj správanie sa darcu, zistiť či tento sám sa nespráva voči obdarovanému v rozpore s dobrými mravmi a či práve jeho správanie sa nie je príčinou nevhodného správania sa obdarovaného voči nemu alebo členom jeho rodiny. V kladnom prípade by sa totiž nemohol darca úspešne domáhať vrátenia daru, lebo reakciu obdarovaného i keby bola taktiež nevhodná, nebolo by možné kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov. Išlo by v takom prípade o spoločensky nežiaducu vzájomnú komunikáciu medzi darcom a obdarovaným, ktorú by sotva bolo možné charakterizovať ako hrubé porušenie dobrých mravov zo strany obdarovaného. Výnimkou by bolo iba také správanie sa obdarovaného, ktoré by bolo v zrejmom nepomere k správaniu sa samotného darcu.

17. Ustanovenie § 630 Občianskeho zákonníka umožňuje vyvodiť zodpovednosť za porušenie morálnych pravidiel správania - súhrnu určitých historicky nemenných a všeobecne v spoločnosti akceptovaných noriem etiky, morálky a mravnosti. Vrátenie daru možno považovať za sankciu, ktorou darca postihuje obdarovaného za jeho správanie hrubo porušujúce tieto morálne pravidlá. Uvedené ustanovenie, ktoré za relevantné označuje len správanie obdarovaného, nemožno rozširujúcim spôsobom vykladať tak, že sa ním majú postihnúť aj dôsledky správania iných osôb ako obdarovaného, hoci i jemu blízkych (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnený v časopise Zo súdnej praxe pod č. 63/2004).

18. Judikatúra najvyššieho súd v minulosti formulovala isté všeobecné právne závery z hľadiska posudzovania intenzity konania obdarovaného voči darcovi alebo príslušníkom jeho rodiny (viď rozhodnutie z 24. februára 2011 sp. zn. 3Cdo/218/2010). Na uvedenom mieste je však nutné hneď poznamenať, že úvaha súdu o tom, či skutkové zistenia týkajúce sa správania sa obdarovanej osoby opodstatňujú záver o dôvodnosti žaloby podanej v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka, je v každej jednotlivéj veci podložená na vysoko individuálnych (odlišných) okolnostiach, charakteristiky ktorých sú spravidla neopakovateľné v iných prípadoch. Pri posúdení a hodnotení týchto individuálnych okolností postupujú sudy vždy diferencovane, pričom nezotrávajú (nemôžu zotrávať) na určitých striktných hraniciach. Vzhľadom na to v otázke určenia intenzity porušovania dobrých mravov, ktoré v zmysle žaloby zakladá právo darcu domáhať sa vrátenia daru, ani nemôže existovať (byť vytvorená) ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Rozhodovacia prax súdov môže stanoviť len všeobecné charakteristické znaky konania obdarovaného, ktoré je relevantné podľa § 630 Občianskeho zákonníka (sp. zn. 2Cdo/303/2020 obdobne sp. zn. 8Cdo/114/2018).

19. Podľa už spomínaného rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/218/2010 právo darcu na vrátenie daru nezakladá každé negatívne správanie sa obdarovaného voči darcovi. Toto právo nevzniká pri prostej nevďačnosti obdarovaného voči darcovi, ani pri menej významnom porušení dobrých mravov obdarovaným (R 31/1999). Predpokladom vrátenia daru je len také negatívne správanie sa obdarovaného, ktoré vzhľadom na všetky významné okolnosti konkrétneho prípadu možno hodnotiť ako hrubé porušenie dobrých mravov. O také správanie ide spravidla v prípade porušenia dobrých mravov spôsobom vyznačujúcim sa značnou intenzitou alebo sústavnosťou (opakovanosťou), pričom jeho vonkajším prejavom môžu byť fyzické násilie, hrubé urážky, neposkytnutie potrebnej pomoci, hrubý nezáujem a pod. V súlade s § 630 Občianskeho zákonníka možno za právne relevantné považovať len také správanie sa obdarovaného, ktoré sa objektívne prejavilo. Pritom nie je rozhodujúci subjektívny pocit a úsudok darcu (R 61/1997). Pri posudzovaní správania sa obdarovaného treba vziať do úvahy a hodnotiť i správanie sa samotného darcu v tom zmysle, či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania sa obdarovaného voči nemu (princíp vzájomnosti). Uplatnenie princípu vzájomnosti znamená, že pri skúmaní určitého správania obdarovaného z hľadiska, či vykazuje znaky hrubého porušenia dobrých mravov, sa vezme na zreteľ tiež správanie darcu za účelom posúdenia, či on sám sa nespráva alebo nesprával voči obdarovanému v rozpore s dobrými mravmi a či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania obdarovaného voči nemu alebo členom jeho rodiny. V kladnom prípade sa darca nemôže úspešne domáhať vrátenia daru, lebo následnú (darcom vyvolanú) reakciu obdarovaného (i keby bola nevhodná) by nebolo možné kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov. Výnimkou by však bolo

také správanie sa obdarovaného, ktoré by bolo v zrejmom nepomere k správaniu sa samotného darcu (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/108/2007).

20. Darovacou zmluvou darca prenecháva alebo sľubuje bezplatne prenechať obdarovanému určitý majetkový prospech bez toho, že by mal na to právnu povinnosť, a obdarovaný tento dar alebo sľub prijíma. Základnými znakmi darovacej zmluvy sú teda predmet daru, bezplatnosť a dobrovoľnosť. Predmetom darovacej zmluvy nemusí byť len vec, ktorú obdarovaný prijíma do vlastníctva, ale môže ním byť aj poskytnutie iného majetkového prospechu, napríklad odpustenie dlhu, vykonanie nejakej činnosti v prospech obdarovaného a pod. Pojmový znak darovacej zmluvy, a to bezplatnosť, je splnený vtedy, ak obdarovanému nevzniká nijaká právna povinnosť poskytnúť za dar majetkovú hodnotu, t.j. hodnotu vyjadriteľnú v peniazoch. Darovacia zmluva je z majetkového hľadiska pre darcu jednostranne nevýhodná, lebo majetková výhoda poskytnutá obdarovanému nesie so sebou stratu v majetkových pomeroch darcu. Pri posúdení, či ide o zmluvu bezplatnú alebo nie, je rozhodujúci prejav vôle zmluvných strán v čase, kedy bola darovacia zmluva uzavretá. Nie je však vylúčené a neodporuje požiadavke bezplatnosti darovania, aby bol s darovaním spojený záväzok obdarovaného k protislužbe, ktorá sama osebe majetkovú povahu nemá. Bezplatnosť darovacej zmluvy je splnená vtedy, ak obdarovanému nevzniká nijaká právna povinnosť poskytnúť za dar majetkovú hodnotu vyjadriteľnú v peniazoch. Ak absentuje jedna z podstatných náležitostí darovacej zmluvy ustanovená v § 628 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a to bezplatnosť prenechania daru, ide o neplatný právny úkon podľa § 39 Občianskeho zákonníka (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. februára 2001, sp. zn. 3Cdo/302/2009).

21. Čo sa týka žalobcovej námietky o neplatnosti darovacej zmluvy pre jej „odplatnosť“, ktorú dovolateľ vyvodzoval z čl. 3 Darovacej zmluvy (č.l. 8 spisu), v zmysle ktorého „...obdarovaná dar s vďakou prijala a zároveň prehlásila, že sa o darcu postará a umožní mu i naďalej tak ako i doteraz užívať darovanú nehnuteľnosť spolu s pozemkami v celosti.“, túto považoval dovolací súd za neopodstatnenú, keďže uvedeným spôsobom formulovaná zmluva neodporuje požiadavke bezplatnosti darovania. S darovaním spojený záväzok obdarovanej k protislužbe („postarať sa a umožniť i naďalej užívanie nehnuteľnosti“) sám o osebe majetkovú povahu nemá.

22. Pokiaľ ide o druhú dovolaciu námietku (neprávneho právneho posúdenia intenzity porušenia dobrých mravov) v danom prípade podľa dovolacieho súdu súdy nižších inštancií pri posudzovaní intenzity konania obdarovaného/žalovanej voči darcovi nevyhodnotili správne individuálne okolnosti prejednávanej veci resp. nepostupovali v zmysle všeobecných zásad formulovaných judikatúrou najvyššieho súdu. Z odôvodnenia rozhodnutí súdov nižších inštancií vyplýva, že na podklade zisteného skutkového stavu nepovažovali za hrubé porušenia dobrých mravov zo strany žalovanej podanie trestného oznámenia, a to ani za situácie, že toto stíhanie bolo zastavené (č.l. 124 spisu a nasl. spisu). Konštatovali, že v civilnom konaní, ako aj v trestnom konaní, nebolo preukázané úmyselné kriminalizovanie žalobcu. Za hrubé porušenie dobrých mravov zo strany žalovanej nepovažovali ani zamedzenie užívania darovanej nehnuteľnosti žalobcovi, aj napriek príslubu žalovanej túto nehnuteľnosť užívať, zakotveného v darovacej zmluve (viď článok III. darovacej zmluvy). Napokon za hrubé porušenie dobrých mravov nepovažovali ani nadviazanie mimopartnerského vzťahu žalovanou z dôvodu, že žalobca so žalovanou neuzavrel platné manželstvo a teda neboli manželia. Vyjadrili názor, že porušenie vernosti v partnerskom vzťahu nemá následky v rovine právnej tak, ako to upravuje ustanovenie § 18 Zákona o rodine. Inak povedané nevera medzi nemanželmi (partnermi) nemôže požívať takú ochranu ako v manželskom zväzku. Podľa názoru dovolacieho súdu právne závery odvolacieho súdu, aj pri zohľadnení princípu vzájomnosti neobstoja. Výsledky vykonaného dokazovania svedčia o tom, že správanie žalovanej voči žalobcovi po darovaní nehnuteľnosti malo jednoznačne charakter hrubého porušenia dobrých mravov a nebolo len reakciou obdarovanej na jeho správanie resp. po tom ako došlo medzi nimi k vážnemu narušeniu spolužitia. Negatívne správanie žalovanej po darovaní nehnuteľností bolo voči žalobcovi sústavne značnej intenzity s cieľom vylúčiť ho z užívania nehnuteľnosti, ktoré spoločne užívali až do augusta 2018. Bola to žalovaná, ktorá voči žalobcovi vyvolala trestné stíhanie, nadviazala mimopartnerský vzťah a znemožnila žalobcovi napriek príslubu darovanú nehnuteľnosť užívať. Aj keby tieto skutočnosti sami osebe pri zohľadnení princípu vzájomnosti nemuseli viesť k záveru o hrubom

porušení dobrých mravov v ich súhrne takúto intenzitu podľa dovolacieho súdu dosahujú. Keďže túto zásadnú skutočnosť odvolací súd pri hodnotení dôkazov pominul, boli námietky žalobcu, že správanie voči nemu je hrubým porušením dobrých mravov odôvodnené.

23. S ohľadom na uvedené skutočnosti dospel dovolací súd k záveru, že dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nemožno považovať za správny.

24. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

25. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.